

Izhaja vsak četrtek in velja s poštnino vred in v Mariboru s pošiljanjem na dom za celo leto K 4.— za pol leta „ 2.— za četrť leta „ 1.—

Naročnina se pošilja upravništvu v tiskarni sv. Cirila, koroške ulice št. 5. List se pošilja do odpovedi.

Deležniki katol. tiskovnega društva dobivajo list brez posebne naročnine.

SLOVENSKI

GOSPODAR.

List ljudstvu v pouk in zabavo.

Posamezni listi dobé se v tiskarni in pri gospodu Novak-u na velikem trgu po 10 h.

Rokopisi se ne vračajo, neplačani listi se ne sprejemajo.

Za oznanila se plačuje od navadne vrstice, če se natiane enkrat, po 15 h, dvakrat 25 h, trikrat 35 h.

Inserati se sprejemajo do srede popoldne.

Štev. 6.

V Mariboru, dne 5. februarja 1903.

Tečaj XXXVII.

Na lastni zemlji.

Ni mož, kateri si ne zna pridobiti toliko ugleda in veljave, da bi ga spoštovali vsaj v njegovi lastni hiši in na njegovi lastni zemlji, ampak to je slaboten stvar, mevža. In narod, kateremu ostane duša mirna, ako se mu zadaja krivica za krivico, kateri se ne zgane pri vseh močnih udarcih, ki padajo dan za dnevom na njegov hrbet, kako naj imenujemo tak narod? Vedeli bi pravo ime, a ne moremo ga zapisati, ker bi ga morali zapisati o svojem lastnem narodu, o Slovencih na Spodnjem Štajerskem.

V Studencih pri Mariboru je do Velike noči razpisano učiteljsko mesto. Na tem mestu je provizorično poučevala že dve leti mlada učna moč, ki je med tem naredila skušnjo usposobljenosti. Postavno ni bilo torej sedaj nobene zapreke, da bi ne dobila razpisane učiteljskega mesta. Krajni šolski svet je učiteljico, katera je poučevala z dobrim uspehom in v splošno zadovoljnost starišev, postavil tudi v terno. Toda ta terno se lahko v okrajnem šolskem svetu spremeni, in le terno okrajnega šolskega sveta je odločilen za imenovanje. Kjer sede v okrajnih šolskih svetih možje treznega mišljenja in brez presodkov, se nikjer ne branijo, postaviti v terno osebo, ki je na razpisanem mestu v občeno zadovoljnost že doslej poučevala. V mariborskem okrajnem šolskem svetu pa imajo večino protestantski odvetnik dr. Mravljak in njegovi nemškonarodni pristasi. In ti so glasovali proti nastavljenju omenjene učne moči, — ker je njen oče Slovenec. Ker

imajo večino, je terno sestavljen seveda po njihovi volji. Najbolj zaslužna in najbolj vredna prosilka torej ni dobila mesta, ker ima — slovenskega očeta!

Da so Studenci po ogromni večini svojega prebivalstva slovenski, to ve vsakdo, in to so dokazale tudi zadnje deželnozborske volitve, ko so Slovenci z lahkoto zmagali. Sedaj pa se zgodi ta škandal, da prosilka-učiteljica ne dobi mesta v Studencih, torej na slovenskih tleh, ravno radi tega ne, ker je Slovenka.

Enaki dogodki se pa dogajajo vsaki čas z onimi uradniki, ki so v državni službi. Najnovejši se nam poroča iz Celja. Tam je nastavljen pri c. kr. okrožni sodnji avskultant dr. Anton Mulej, rodom stajerski Slovenec. Tega so prestavili sedaj v Mokronog na Kranjsko. V Mariboru, Celju, Ptuj in pri drugih sodiščih je dovolj avskultantov, ki so prišli iz tujega k nam kruha jest. A ti so Nemci, in te pustijo mirno sedeti. Sinovi naših ljudi pa morajo v druge dežele, ker jim doma tuji zasedajo najboljša mesta in jemljejo kruh od ust. Slovenski narod pa mirno gleda, kako se godi z njegovimi sinovi.

Nemci so v tem oziru druge krvi. V Ptuj služi sodnijski adjunt dr. Torggler. Mladi mož je iz nemških krajev, je torej pri nas tujec. Ko je bilo v Mariboru pri okrožnem sodišču izpraznjeno mesto adjunkta, je dobil to mesto rodom Slovenec. Tudi dr. Torggler je prosil, a ni dobil, ker je imel Slovenec več službenih let in boljše usposobljenje. Dr. Torgglerju se potemtakem ni zgodila nobena krivica. A v kljub temu so Nemci zagnali

velikanski krup, ker se njihovemu rojaku ni izpolnila prošnja in ker je dobil Slovenec mesto, za katero je prosil tudi Nemec. Vsi nemški časniki so kar rohneli, nemški poslanci so se pritoževali v Gradcu in na Dunaju, in nemško prebivalstvo Maribora in Ptuja se je zgražalo, da se je moglo sploh kaj takega zgoditi. Glejte tukaj nemško drznost, in sicer nemško drznost na naših slovenskih tleh!

Kaj pa storimo stajerski Slovenci, ako se kateremu našincev zgodi krivica? Molčimo in trpimo! Če hočemo še nadalje živeti, moramo drugače začeti, moramo včasih pokazati, da še imamo v sebi dovolj življenjske moči, da še imamo občutljiv hrbet. Listi, poslanci in narod sam po zborovanjih mora po vsakem udarcu biti po koncu ter ne sme prej mirovati, dokler se nam ne da zadoščenje. Vzbudimo se in ne dajmo se vendar več kakor odreveneli sužnji teptati, in še zraven teptati — na lastni zemlji, kjer nam pristoja gospodstvo!

Grozen umor.

Po nekem slovenskem listu povzemamo: V Ivanjskem vrhu župnije Sv. Anton v Slov. Goricah v neki koči je bival že 61 let 88 let stari Hvalič, viničar. Mož je bil jako delaven in je še sedaj v skrajni starosti vedno delal. Ena njegova hči je omožena v Kunovi, hči Roza Hvalič pa je bila doma ter vestno skrbela za onemoglega očeta. Roza je bila stara 56 let. Tako sta živela srečno skupaj starec

korakov daleč, da je padel pod oder tako močno, da se je ves stresel. Godci so že odšli. »Razgrajač« se ni mogel takoj pobrati od močnega padca. Potem je pa švedral preklinjajoč in grozeč v stran. »Le počakaj, ti hudičev pes! To ti že poplačam, da ne bo dolgo!«

Bitka se je končala z zmago »Gornjih«. Nekateri »Spodnjih« so bili tako grozno zdelani, da so jih morali domov nesti. »Tako«, reče Jurij, »sedaj boste vedeli enkrat igrati gospodu v Plešnicah. Tukaj je prostor, kjer imajo vsi enako pravico. Zapomnite si to!«

Zapazil je Marico pri oknu, jo prijazno pozdravil in odšel. Drugi so mu pa sledili. »Spodnji« so se pa poskrili v gostilno brez nadaljnjega nadlegovanja »Gornjih«.

Plesišče je bilo prazno. Shod je bil pri koncu.

II.

Bilo je očevidno torej, da se je Jurij lepi Marici dopadel. In ker ji je tudi on bil naklonjen, kakor se je pri cerkvenem shodu izdal, ne bilo bi torej nobene zapreke, če bi se poročila. Pa pri kmetskem ljudstvu je že tako, da nagnenje srca odločuje zelo redko, da ni preostro sojeno, če se pove, da se na to najvažnejšo reč ozira najmanjše. Navadno se pogovarjajo v takih okoliščinah o premo-

Listek.

Spodnji in Gornji.

Povest iz kmečkega življenja — Prevel I. Vuk.

(Dalje.)

Smrekar si od začetka ni dal nič reči, ko pa je prišlo vedno več fantov in mu naznanjalo predrznost Korena, je vstal in šel pogledat. Z začudenjem je videl, da jih zelo malo pleše, in med temi tudi Marica in Jurij. Ostali so stali v gručah in se pogovarjali o stvari. »Razbijač« je stopil k Smrekarju in jezno zaklical: »Gospod župan, odpravite Jurija, ali mu pa mi pokažemo pot!« Smrekar ni vedel, kaj naj stori. Imel je čut, da ima Jurij isto pravico kot drugi in ako je izvoljena plesalka zadovoljna, lahko pleše kakor hoče. Na drugi strani si je pa tudi predstavljal posledice, ki lahko iz tega nastanejo, če bo Jurij nadalje plesal z njegovo hčerko.

»Da — čas je, da odide Koren! Ta vendar ne bo mislil, da bo tukaj igral gospoda!« reče rudeči Hanza in Vinc se približa Marici, ki jo je Jurij med tem peljal na njen prostor. Godba umolkne in zavlada tihota, ki navadno nastane pred nevihto.

»Ali ni med nami nobenega«, reče Vinc, »ki bi znal plesati — da si »lepa« Marica išče plesalca pri »Gornjih?«

»Kaj pa to tebe briga, tepec!« odgovori Jurij, ki je doslej mirno gledal ves prizor. Predno pa je še Vinc odgovoril, pristopil je župan k hčeri in jo molče odvedel v gostilno. Tam ji je očital, da je pokvarila shod in razžalila svoje ljudi. Maričin, nekoliko bled obraz je zarudel — vendar je molčala. Kaj je mislila, je hotela prikriti pred drugimi ljudmi.

Sedla je v kot in molčala.

Zunaj se je pa namesto godbe zaslišal krik in tedaj je hotela vun, a oče je ni pustil. »Ti ostaneš tu!« ji je zapovedal. In ostala je ter gledala skozi okno, kaj se godi na plesišču.

Fantje so stali v dveh gostih gručah drug proti drugemu. »Spodnji« se obotavljajo, ker so danes v manjšini, Jurij pa je vzdignil celo vojsko in »Spodnji« na to niso bili pripravljene. Sedaj jim je bilo jasno, da je Jurij hotel naenkrat pokazati, kdo je močnejši. In znabiti še več, namreč, potlačiti gospodstvo »Spodnjih«.

To bi bilo neznosno! Ne, to se ne sme zgootiti!

»Tu ne pomaga nič!« zavpije »Razgrajač«. »Sedaj se moramo tepsti.« In skočil je proti Juriju, drugi so se pa lotili ostalih; in nastal je grozen tepež. Jurij zgrabi »Razbijača« v sredini in ga vrže kot mačko več

in njegova hči. Dne 28. t. mes. okoli 7. ure zvečer, ko je Roza zunaj v kuhinji in v hlevu opravljala, je prišel v sobo, kjer je ležal stari Hvalič v postelji, neki umazan mož. Stopil je k postelji z dolgim nožem, grozeč starcu: »Denar, ali boš mrtev!« Hvalič mu je pravil svojo revščino itd. Mož, videč, da ne opravi nič, začne stikati po sobi in res najde okoli 9 gld. Ko je bil v drugi sobi, mislil je starec vstati, da bi poklical Rozo, a tat ga je prijel, položil v posteljo ter mu zagrozil, da bo mrtev, če se gane. Ko je ropar vse preiskal, se najedel in napil žganja, je oblekel Hvaličovo obleko in škornje, prinesel si iz kuhinje vode ter se pred Hvaličem popolnoma umil po obrazu, vratu in povsod kakor biti mora. Še celo Hvaličevo milo si je posodil. Ko je bil umit, se ni več tako obrnil, da bi ga Hvalič videl v obraz. Vse to je trajalo blizu dve uri. Ko je bil tat tako praznično oblečen, odšel je iz sobe v kuhinjo in na prosto. Šele sedaj je vstal Hvalič in šel gledat, kje je Roza. Našel jo je v kuhinji obešeno. Morilec jo je zadavil in potem ne prav obesil, temveč le privezal. Starec je potem zlezal na prosto, ali do sosedu je potreboval pol ure, čeravno je le nekaj korakov. Sedaj šele so pritekli ljudje in našli Rozo mrtvo. Popoldan so prišli orožniki preiskavat. Ženske so povedale, da so v peči neke zgorele cunje. Previdno so jemali pepel iz peči in končno dobili tudi na pol zgorelo vojaško knjižico Mihaela Waidingerja, skoraj sosedovega sina, kateremu je Roza mnogokrat kruha dala, ko je bil še majhen. Kakor kaže že ime morilčeve, ni on naš. Njegovega očeta so prinesli kot majhnega otroka iz Gračca iz najdenišnice, mater pa so pustili tukaj potujoči Kočevarji. Morilec Waidinger je tedaj po obeh straneh nemškega pokolenja. Miha Waidinger je bil že večkrat zaprt radi tatvine. Streljal je že na lastnega očeta in ker ga ni dobro zadel, je sebi z velikim nožem na grlu puščal, a bolelo ga je morda, zato ni tiral do skrajnosti. Dne 6. t. m. med prvo božjo službo je prišel z roparskim namenom v neko krčmo. Krčmarica sestra je bila sama doma in imela vrata zaklenjena. Ko je slišala po vratih trkati, je vzela luč in šla odpirat. Waidinger je vstopil in ona mu je posvetila pod nos, katerega je skrival pod klobuk, ter mu rekla: »A ti, Miha, si!« Ona je vrata zopet zaklenila in to je menda vzelo Miha pogum. Šla sta v sobo in dobil je naročeni šnops. V nedeljo pred je prišel popoldne k neki vdovici z nožem v roki in brez klobuka v sobo. Vdovica je pa še čvrsta, in napodila ga je, da je moral bežati bos in brez klobuka v šumo. Vendar nima vdovica od čevljev in klobuka nobene haska, ker so ji vse odnesli sedaj žendarmi. Morilec se niso dobili.

ženju, o prijateljstvu in še mnogo drugega prej. Ko se je vse to natanko dogovorilo, potem se še morebiti da v veljavo, če se mlada tudi rada imata.

V Plešnicah so pa še bile celo druge razmere in zapreke, posebno če sta se hotela dva poročiti od Gornje ali Spodnje vasi. In take zveze so prišle čisto na dan. To je bilo potem beganja, preklinjanja in zabavljanja.

Jurij, ki je za vse te okolščine dobro vedel, se ni mnogo brigal zanje. Če je le mogel, iskal je priložnosti, da je prišel z Marico skupaj ter se razgovarjal z njo, ne meneč se za jezne in sovražne poglede nasprotnikov. Bil je že pri sklepu poprositi pri njenem očetu za roko Marice. Vendar se mu je zdelo potrebno, poprej še natanko poizvedeti mnenje Marice same. Ako bi še živela njena mati, bi vse lažje slo — z očetom bo pa težko. Ta je bil trdoglaven, akoravno je v srečo priznaval, da se godi »Gornjim« krivica in Jurija bi se tudi ne branil za zeta. On bo imel veliko posestvo brez dolga in jedini sin je. Ako bi ga pa torej Marica marala, bi se vzela na vso jezo »Spodnjih« in njenega očeta. Tako si je vsaj mislil Jurij.

Državni zbor.

Dunaj, 3. februarja 1903.

Sladkorna postava sprejeta.

Po dolgotrajnih obravnavah v odseku in zbornici, kakor tudi izvan zbornice med dotičnimi udeleženci se je sprejela sladkorna postava. Finančni minister je pri tej priložnosti na vsestransko pritiskanje izjavil, da za zdaj ni mogoče še sladkornega davka znižati. Ker pa znane nagrade za izvažanje sladkorja v zunanje države odpadejo, se utegne sladkor za nekaj vinarjev vendar znižati. Pri zgoraj imenovanih obravnavah se je od več strani z obžalovanjem trdilo, da je zastopnik Avstro-ogerske na bruseljskem pogodbenem shodu slabo branil koristi našega cesarstva. Ta postava boljše rečeno, tri postavice o zadevi sladkorja so se dognale in sprejele v poslanski zbornici ravno zadnji trenutek, namreč v petek, dne 30. januarja zvečer, kajti pogodba stopi v veljavo s 1. februarjem, v soboto, dne 31. januarja jo je pa morala potrditi tudi še gosposka zbornica in podpisati svitli cesar. Finančni minister je zatega voljo v četrtek 29. januarja poslansko zbornico naravnost prosil, naj to stvar ročno reši, sicer pride država v najneprijetnejše razmere.

Pretep v poslanski zbornici.

Preden se je mogla rešiti sladkorna postava, bilo je treba, da so se trije poglavni udeleženci v tej zadevi zjedini, namreč prvič kmetje, ki izdelujejo sladkorno peso, drugič tovarnarji, kateri peso pretvarjajo v surovi sladkor in tretjič, kateri sladkorno surovino očiščujejo in izdelujejo sladkor. Med temi tremi udeleženci je namreč zadnji trenutek nastal strasten boj. Vsled carine s šestimi procenti za uvažanje ptujega sladkorja v Avstrijo, bojo imeli prodajalci domačega sladkorja za ravno to svoto dobiček. Ves ta dobiček so začetkoma hoteli za sebe pobasati rafinerji, to je tovarnarji, kateri surovi sladkor očiščujejo in izdelujejo pravi sladkor. Pozneje so nekaj malega hoteli sicer prepustiti tovarnarjem, ki peso predelujejo v sladkorno surovino. Ti poslednji pa s tem majhnim dobičkom niso bili zadovoljni in zato je v seji 29. januarja napovedal mladočeški poslanec Udržal kot zastopnik kmetov in surovinarjev sledeče: Če rafinerji ne prepustijo primerne dobička surovinarjem in sladornim pesarjem, ne pripustimo, da bi se sploh ta sladorna postava uveljavila. — Nevarnost je bila tedaj velika, da se ta nujna postava sploh ne bo sprejela. Zato so se zbrali 30. januarja ob 8. uri zjutraj v veliki sobani za proračunski odsek poslanske zbornice rafinerji, surovinarji in pesarji, zraven tudi nekateri udje gosposke zbornice in vladni

Nekega večera je šel s polja domov, ko ga je Marica srečala. Prišla je s pokopališča, kjer se je mudila na grobu mamice.

Jurij ji poda roko ter jo vpraša, ako jo sme spremljati do vasi. Mesto odgovora je gledala preplašeno na vse strani, če nikdo ne prihaja.

»Ali se bojiš, Marica, da bi te kdo ne videl, če greš z menoj?«

»Tega ne — pa — saj veš, Jurij, kako je med teboj in nami.«

»— In nami?« ponovi Jurij. »Marica, ali tudi ti spadaš med nje?«

»V mislih nikdar, Jurij!«

»Tudi v dejanju bi ne smela. Glej, jaz se ne bojim vseh »Spodnjih« skupaj. In ako ti hočeš stati ob moji strani zvesto in pošteno — Marica, ali hočeš? Potem bi bil jaz srečen človek.«

Marica gleda molče v tla in rudečica jo obliha.

(Dalje prihodnjik.)

zastopniki, da se pogodijo med seboj. In res sklenili so mir, vsaka stranka je bila zadovoljna. Podpisaval se je že sklepni zapisnik, bila je ura 11., začne se zbornična seja, nemški in socijaldemokratski poslanci zahtevajo od predsednika grofa Vetter-ja, je-li on dal dovoljenje tovarnarjem, da smejo v poslanski zbornici imeti svoje shode. Predsednik je bil v veliki zadregi, zvišal se je sem pa tje, ni rekel ne da ne ne, kar planejo imenovani poslanci, njim na čelu strašilo cele zbornice zgornještajerski Walz nad zborovalce v proračunski sobani. Z največjo surovostjo zahtevajo od njih, da se morajo takoj pobrati iz hiše. Mokraški poslanec Elderš zgrabi nekega tovarnarja ter ga sune iz sobane. Ta prizor se sploh ne da popisati. Tovarnarji so pozneje izjavili svojo nejevoljo nad predsednikom zbornice, kateri si niti ni upal svojega obžalovanja izraziti nad tem, da so se nekateri nemški poslanci obnašali tako surovo. Tudi predsednik gosposke zbornice je izjavil, da je zahteval zadostenje radi razžalenja onih članov gosposke zbornice, katere so opsovali zgoraj imenovani nemški poslanci.

Vojni zakon.

Pretečeni teden se je vršilo prvo branje novega vojnega zakona. Potem ko so nekateri poslanci izrazili razne pritožbe in prosili olajšanja zastran težkih vojaških bremen, je povzel besedo minister za deželno branbo grof Welsersheimb. Res čuditi se moramo, da je mož potem, ko so nekateri poslanci med njimi posebno mokraški Schuhmeier z največjo strastjo napadali vojnega ministra, pravim, da je mogel minister tako mirno in celo prijazno govoriti. Obljubil je, da se vsak slučaj, kedar se naznanjajo pritožbe o surovem ravnanju z vojniki, z največjo natančnostjo preiskuje. Obljubil, da vlada opusti zahtevo, naj bi se 6 tisoč mož iz nadomestne rezerve poklicalo v službo. Obljubil, da se bo vojaška priprava boljše plačevala, kakor do zdaj. Odločno je tajil, da bi se armada imela mobilizirati, take priprave za boj kakor letos, se napravljajo začetkoma vsakega leta. Kot domobranski minister bi vendar moral o tem vedeti, če bi se nameravalo planiti nad Turke. Veliko je govoril tudi minister o zahtevi, naj se upelja dveletna vojaška služba. On se ni izrazil ne za, ne proti, samo s suhimi številkami je dokazal, da če se upelja dveletna vojaška služba, bi se stroški za vojno silno pomnožili. Za tekoče leto zahteva 20.950 vojaških novincev več, kakor se jih je jemalo poprej.

Vsled tega je tudi neizogibljivo, da se pomnožijo vojni stroški. Če hočemo kaj pred svetom veljati, moramo imeti močno armado.

Čehi.

Kakor znano, so se mirovne obravnave med Čehi in Nemci pretrgale. Žal, da je nastal med Mladočehi samimi razpor, tako da je načelnik mladočeškega kluba dr. Pacak odstopil od strankinega vodstva. Mogoče, da se pa stvar vendar zopet poravnava, ker je mladočeški klub izrazil svoje zaupanje svojemu načelniku. Mladočeškim poslancem delajo pa tudi velike ovire »Narodni listy«, najvplivnejši mladočeški časnik. Staročeški list »Politika« trdi, da mečejo »Nar. listy« mladočeškim poslancem vedno polena pod noge.

Spremema opravnega reda.

Skoraj gotovo pride v seji 4. februarja v razgovor predlog, naj se spremeni opravniki red v poslanski zbornici.

Politični ogled.

Zjedinjenje hrvaških strank. Dne 29. jan. je bil v Zagrebu sestanek onih treh hrvatskih strank, ki ne podpirajo sedanje mažaronske vlade, namreč obzoraške, pravaške in čisto-pravaške stranke. Obzoraši in pravaši so se zjedini na tem sestanku pod imenom »Hrvatska stranka prava«, in upanje